

FAKTABLAD för vårdpersonal

GENCAD

**Könsskillnader i kranskärslsjukdom inom
kranskärslsjukdomar i Europa**

Könsskillnader i klassiska riskfaktorer

- Kranskärlssjukdomar utvecklas 7-10 år senare hos kvinnor jämfört med män. Sammantaget drabbas fler kvinnor, eftersom de lever längre och sjukdomarna utvecklas är vanligare hos äldre.¹
- Hypertoni förekommer oftare hos män före 50 års ålder och hos kvinnor efter 50 års ålder. Hypertoni leder till fler fall av stroke och hjärtsvikt hos kvinnor än hos män.^{2,3}
- Diabetes ökar risken för kardiovaskulär sjukdom mer hos kvinnor än hos män.^{4,5} Kvinnor med diabetes och relaterade riskfaktorer är patienter med hög risk och behöver intensiv behandling.⁶
- Dyslipidemi är en lika stark riskfaktor hos kvinnor som hos män. Lipidsänkningsterapi bör därför användas lika för kvinnor och män.¹
- Rökning är en relativt större riskfaktor hos yngre kvinnor än hos män och rökning hos kvinnor har minskat mindre än hos män.⁷

- *Ålder*
- *Hypertoni*
- *Diabetes*
- *Rökning*

Könsskillnader inom icke-klassiska riskfaktorer

- Lågt socioekonomisk status bidrar till könsskillnader inom kardiovaskulär hälsa.^{8,9}
- Depression och ihållande psykisk stress förekommer oftare hos kvinnor än hos män och är viktigare som riskfaktorer hos kvinnor.^{10,11}
- Autoimmuna och reumatiska sjukdomar är vanligare hos kvinnor och är ofta relaterade till kardiovaskulär sjukdom.¹²
- Preeklampsi är en alltmer erkänd riskfaktor hos kvinnor.¹³ Kvinnor som utvecklar preeklampsi har dubbelt så stor risk att utveckla kardiovaskulär sjukdom senare i livet.¹⁴⁻¹⁷
- Genetiska faktorer är viktiga vid tidig hjärtsjukdom både hos kvinnor och hos män.¹⁸
- Erektill dysfunktion är förknippat med allmänna metaboliska och kardiovaskulära hälsorisker hos män.¹⁹
- För tidigt klimakterium, polycystiskt ovariesyndrom, hypogonadism kan medföra ökad kardiovaskulär risk hos kvinnor.^{2,13,19,20,21}

- *Socioekonomisk status*
- *Mental stress*
- *Autoimmuna och reumatiska sjukdomar*
- *Preeklampsi*
- *Könshormoner*

Könsspecifika sjukdomsmekanismer

- Hos män är ateroskleros i de stora kranskärlen den dominerande orsaken till ischemi i kranskärlen I och hjärtinfarkt.²²
- Medelålders kvinnor har oftare kärlkramp och ischemi i hjärtat i närvaro av normala kranskärl. Termen ischemisk hjärtsjukdom används för denna sjukdomsform.²³⁻²⁵
- Funktionsstörningar och spasm i stora kranskärl och i de mindre kärlen i hjärtat eller en ökad press på hjärtmuskeln kan orsaka ischemisk hjärtsjukdom, vilket oftast inträffar hos kvinnor.^{23,25,26}

- *Ateroskleros i de stora kranskärlen*
- *Ischemisk hjärtsjukdom*
- *Icke-obstruktiv kranskärlssjukdom*
- *Ischemi med normala kranskärl*
- *Stressinducerad hjärtsjukdom, spasm och dissektioner*

- Stressinducerad hjärtsjukdom, kranskärlsspasm och spontana kransartärdissektioner (långsgående bristningar i väggen) är vanligare vid akuta kranskärlssyndrom hos kvinnor än hos män.²⁷⁻³⁰
- Under graviditeten och alldeles efter bör preeklampsi, peripartumkardiomyopati och kranskärlsdissektion misstänkas om kvinnorna har hjärtbesvär.^{29, 31}

Betydelsen av kön vid primärprevention

- Kvinnor underskattar oftare än män risken för kardiovaskulär sjukdom och kan ibland negligera förebyggande åtgärder.²¹ Kvinnor jämfört med män uppnår därför mindre sällan de uppsatta målen att förhindra kranskärlssjukdom.³²⁻³⁴
- Träning kan vara en starkare skyddande faktor hos kvinnor, men kvinnor tränar mindre än män.^{5,35}
- Att sluta röka är svårare för kvinnor än för män.⁷
- Hälsosam kost är en viktig och outnyttjad förebyggande faktor hos kvinnor och män.^{5,21} Män äter i allmänhet mindre hälsosamt än kvinnor.³⁶
- Hormonbehandling och selektiva östrogenreceptormodulatorer (SERM) bör inte användas för primär eller sekundär prevention av hjärt- och kärlsjukdom.²¹
- Rutinmässig användning av aspirin hos friska kvinnor under 65 år rekommenderas inte för att förhindra hjärtinfarkt.³⁷ Emellertid används aspirin i vissa länder men inte i Sverige som primär prevention av hjärtinfarkt hos män.^{21,38}

- *Medvetenhet*
- *Motion*
- *Rökning*
- *Kost*
- *Hormonbehandling och SERM*
- *Aspirin*

Kön i klinisk manifestation och diagnos

- Kvinnor med myokard ischemi och infarkt kan uppvisa fler symptom än män.²⁹
- Arbets EKG förändringar kan indikera myokard ischemi. Kvinnor uppvisar dock oftare än män EKG förändringar orsakade av andra faktorer än i.^{39, 40}
- Kvinnor har relativt lägre träningstolerans än män och tränings-EKG är mindre känslig för CAD.^{39, 40}
- Användning av högkänsliga troponiner och könsspecifika tröskelvärden förbättrar diagnosen av hjärtinfarkt hos kvinnor.⁴¹⁻⁴³
- Koronarangiografi bör inte användas som ett första test för att diagnostisera angina pectoris/hjärtinfarkt hos unga eller medelålders kvinnor som har få andra riskfaktorer för CAD.⁴⁴ Nyare bildteknik rekommenderas i ESC-riktlinjerna för dessa patienter.^{39, 40}
- Bildteknik utan strålning bör föredras hos yngre kvinnor med misstänkt myokardiell ischemi.^{39, 40, 45, 46}

- *Könsspecifika symptom*
- *Icke-specifika EKG-förändringar hos kvinnor*
- *Lägre träningstolerans hos kvinnor*
- *Koronarangiografi inte i första hand vid ischemiutredning hos patienter med låg risk*
- *Bildteknik och diagnostik utan strålning för yngre kvinnor*

Kön, hantering och resultat

- Kvinnor, i synnerhet äldre med misstänkt hjärtinfarkt, anländer senare till akutmottagningar på sjukhus än män.²⁹
- Hjärt rehabilitering efter hjärtinfarkt utnyttjas inte lika hos kvinnor och män.⁴⁷
- Behandling av kranskärslssjukdom bör utföras i enlighet med gällande riktlinjer för kvinnor och män. Kvinnor har samma effekt av bypassoperation och PCI som män.³⁹
- Kvinnor har mer komplikationer och mer kvarvarande bröstsmärta efter koronarinterventioner.^{48, 49}
- Kvinnor har högre dödlighet och livskvalitet efter bypassoperation av elektiv koronararterie.^{10, 50-52}

- Senare ankomst till akutmottagning för kvinnor med hjärtinfarkt än för män
- Ojämlig tillgång till hjärtrehabilitering
- Följ ESC:s riktlinjer för CAD-behandling hos kvinnor och män
- Könsskillnader efter koronarinterventioner och bypassoperation
- Sämre livskvalitet och mer komplikationer hos kvinnor efter koronarintervention

Slutsats

- **Kranskärslsjukdomar skiljer sig avsevärt mellan kvinnor och män i Europa, i åldersfördelning, prevention, klinisk manifestation, behandlings svar t och i resultat.**
- **Vid hantering av kvinnor och män med riskfaktorer för eller etablerad kranskärslssjukdom, tänk på skillnaderna i prevention, diagnos och terapi.**
- **Beakta könsskillnader i riskfaktorer hos kvinnor och män. Hormonell dysfunktion och dålig livsstil ökar risken hos båda.**
- **Välj lämpliga och riskanpassade non-invasiva och invasiva undersökningar för diagnos av kranskärslsjukdomar hos kvinnor och män.**
- **Välj könsanpassad läkemedels och invasiv /noninvasiv behandling av kranskärslsjukdomar hos kvinnor och män.**

© Europeiska unionen, 2017

GenCAD:s projektpartners: Institutet för genus i medicin, Berlins folkhälsöhögskola, Andalusiska folkhälsöhögskolan, Europeiska folkhälsoorganisationen, Institutet för hälsa och välbefinnande, Radboud universitetsmedicinska centrum, Europeiska föreningen för kardiiovaskulärt förebyggande och rehabilitering.

Pilotprojekt är ett initiativ "av experimentell karaktär utformad för att testa genomförbarheten av en åtgärd och dess användbarhet" och tillåter medelstillelning för att den ska införas i EU-budgeten i mer än två på varandra följande budgetår.

För eventuell reproduktion av texter eller foton som inte omfattas av © Europeiska unionen måste tillstånd sökas direkt från dess upphovsrättsinnehavare: Shutterstock.de, iStock.de.

Informationen och synpunkterna i denna publikation är författarnas egna (GenCAD-konsortiet) och återspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens officiella uppfattning. Kommissionen garanterar inte noggrannheten i den information som ingår i denna publikation. Varken kommissionen eller någon som agerar på kommissionens vägnar kan hållas ansvarig för användning av informationen i den.

Detta dokument har reviderats i enlighet med rekommendationerna från generaldirektoratet för hälsa och livsmedelssäkerhet.